

продукції спрямовані до країн СНД, у той час як розвинуті країни купують неперероблені товари, переважно продукцію рослинництва. Ситуація що склалася, таким чином, переконливо свідчить про неможливість ефективної реалізації експортної стратегії без вирішення поточних проблем АПК.

Висновки. В сучасних умовах першочерговою задачею має стати створення нової моделі розвитку світової агропродовольчої системи, заснованої на взаємній координації з використанням глобалізаційних переваг. Відзначені тенденції світового та національного ринків сільгосппродукції обумовлюють необхідність прискорення процесів реформування аграрного сектору України, цілеспрямованих заходів державної політики, спрямованих на стабільність власного продовольчого ринку та використання потенційних вигод від зростання присутності України на світових ринках продовольства. Для цього необхідно здійснити реалізацію наступних заходів, спрямованих на реформування аграрного сектору України і забезпечення продовольчої безпеки держави.

Література

1. Украина может помочь найти выход из мирового продовольственного кризиса [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://agroperspectiva.com/ru/news/27098>.
2. www.ekoconnect.org
3. Мировой продовольственный кризис: мнения экспертов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.apk-inform.com/showart.php?id=55280>.
4. www.fao.org
5. Сайт Державного комітету статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua

Надійшла 11.05.2012

УДК 65.012.4(477)

Н. М. ТЮРИНА, Є. О. ШЕЛЕСТ
Хмельницький національний університет

ФАКТОРИ-ПРОБЛЕМАТИКИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Здійснено дослідження факторів-проблематики формування та використання експортного потенціалу підприємств машинобудування Хмельницької області. З метою забезпечення всебічності та повноти аналізу його результати співставлено з висновками аналогічного дослідження, що проводилося у країнах ЄС.

Research of factors and problems of forming and use of export potential of enterprises of machine-building of the Khmel'nyts'ky region is carried out. With the purpose of providing of comprehensiveness and plenitude of analysis it's results are confronted with the conclusions of analogical research which was conducted in the countries of EU.

Ключові слова: експортний потенціал, машинобудівне підприємство, фактори-проблематики, експертне опитування.

Вступ. Від'ємне значення чистого експорту продукції машинобудування Хмельницької області протягом 2005–2010 рр., її низька конкурентоспроможність, невідповідність експорту машинобудівних товарів динаміці світового попиту, орієнтація підприємств Хмельниччини переважно на потреби ринків країн третього світу та пострадянського простору засвідчують наявність низки проблем щодо ефективності формування та використання експортного потенціалу підприємств області.

Ситуація, що склалася, є вкрай небезпечною і без перебільшення загрожує підприємствам неспроможністю гідно протистояти як закордонним конкурентам, так і змагатися на внутрішньому ринку, що, в свою чергу, ставить під сумнів підвищення конкурентоспроможності країни в цілому. Тому, вирішивши усі проблеми на рівні підприємств, підвищиться й ефективність формування та реалізації експортного потенціалу країни.

Важливість стимулювання регіонального експорту машинобудівної продукції як запоруки економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності країни визнається чисельною когортою українських науковців (Байрак В. М., Коровайченко Н. Ю., Петренко Л. А., Пирець Н. М., Скорнякова І. В. [1–5] та інших). Попри це розгорнутого аналізу факторів-проблематики впливу на процеси формування та використання експортного потенціалу підприємств машинобудування регіону не було здійснено.

Метою нашого дослідження є огляд факторів-проблематики найбільшого впливу на процеси формування та використання експортного потенціалу підприємств Хмельницької області.

Основний розділ. Для отримання точної та детальної інформації щодо проблематики формування та використання експортного потенціалу підприємств машинобудівної галузі Хмельниччини нами було проведено експертне опитування. Анкетування здійснювалося у грудні 2010 року за підтримки Головного

управління економіки, зокрема працівників відділу зовнішньоекономічних зносин та інвестицій та Головного управління промисловості та розвитку інфраструктури Хмельницької облдержадміністрації.

Виходячи з мети дослідження, для проведення експертного опитування обсяг вибірки становить 20 експертів. В якості експертів виступили фахівці, які за своїми функціональними обов'язками або за родом громадської діяльності добре поінформовані про основні проблеми формування та реалізації експортного потенціалу машинобудівних підприємств Хмельницької області, обізнані щодо реального стану справ в цій сфері. До вибірки потрапили 3 групи експертів: 1) керівники та начальники структурних підрозділів машинобудівних підприємств Хмельниччини; 2) державні службовці; 3) представники громадської організації.

На початку дослідження всім експертам сформованої експертної групи було надіслано розроблену нами анкету. Анкета експертного опитування включала дві секції питань. У першій структурній секції з'ясовувалася сфера діяльності, вік та стаж опитуваних. В другій секції була запропонована таблиця можливих факторів-проблематик формування та використання експортного потенціалу машинобудівних підприємств, яку потрібно було заповнити за допомогою балів від 0 до 100. Найважливішому, на думку експерта, фактору присвоювалася стобальна відповідь до його оцінки, а найнесуттєвішому 0 балів. Одну і ту ж оцінку в межах 0–100 балів можна було присвоїти двом або більше факторам, якщо вони, на думку опитуваного, рівноцінні. Потім заповнені експертами опитувальні листи надсилалися організаторам експертизи для подальшої статистичної обробки.

Анкетування проводилося анонімно, з метою виключення будь-якого психологічного тиску на окремих експертах. Формули обчислення статистичних показників з відповідними поясненнями, що характеризують результати експертного опитування, надано у таблиці 1.

Процедура обробки статистичної інформації полягала у наступному. Спочатку, отримані від опитуваних бальні оцінки було згруповано у таблицю балів. Потім таблицю балів було переформовано у таблицю рангів. Згодом на основі абсолютних величин значення балів та рангів, була розрахована низка статистичних характеристик, що дозволило оцінити важливість кожного фактору-проблематики формування та використання експортного потенціалу машинобудівних підприємств Хмельницької області. Результати обрахунків системи статистичних характеристик, що вказують на відносну важливість кожного фактору-проблематики, надані у таблиці 2.

Значення показників, наведених у таблиці, засвідчують, що фактором-проблематикою найбільшого впливу, на думку експертів, є недостатність управлінських ресурсів – спеціалістів у сфері ЗЕД, відсутність систематичної державної підтримки стимулювання та сприяння здійсненню експортної діяльності, складність процедури ЗЕД, нестача капіталу, а також брак знань про закордонні ринки тощо (рис. 1).

Найменша величина середнього рангу та найбільше середнє значення балів пов'язані саме з цими факторами. Найчастіше максимальну кількість балів експерти надавали факторам «Складність процедури ЗЕД» та «Недостатність управлінських ресурсів – спеціалістів у сфері ЗЕД».

Щодо коефіцієнта активності слід зазначити, що активність експертів стосовно вісімнадцяти факторів була максимальною і дорівнює 1. Не всі експерти вважають продукцію машинобудівних підприємств Хмельницького регіону спроможною гідно конкурувати на зовнішніх ринках. Тому коефіцієнт активності для фактору «Низька конкурентоспроможність продукції» дорівнює 0,9. Прикро й те, що жоден учасник експертизи не висловився за відсутність будь-яких перешкод у формуванні та ефективному використанні експортних можливостей підприємства, показник активності для цього параметру виявився нульовим.

У п'ятірку лідерів за середньою вагою (нормованою оцінкою) увійшли фактори «Недостатність управлінських ресурсів – спеціалістів у сфері ЗЕД», «Відсутність систематичної державної підтримки стимулювання та сприяння здійсненню експортної діяльності», «Складність процедури ЗЕД», «Нестача капіталу» та параметр «Брак знань про закордонні ринки». Розрахований нами показник розмаху варіації, вказав на фактори, щодо яких найбільше відрізнялися думки експертів. До прикладу, найбільшою проблемою реалізації експортного потенціалу машинобудівного підприємства, фахівці віком до 35 років та стажем роботи 5–10 років вбачають складність процедури здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Можливо, такий вибір цих експертів пов'язаний з найменшим серед опитуваних досвідом роботи в галузі. З іншого боку, причинами можуть бути і відсутність систематичної державної підтримки ведення зовнішньоекономічної діяльності, і нестача капіталу, високий рівень корупції, а також низька конкурентоспроможність продукції машинобудівного підприємства, на що також вказали фахівці групи.

Експерти віком 35–45 років з різним стажем роботи виокремили ті фактори-проблематики, що отримали найбільше балів відповідно до загальних результатів анкетування.

Опитувані віком старше 45 років та стажем понад 10 років найбільшу проблему вбачають у недостатності управлінських ресурсів–спеціалістів у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Як й інші учасники анкетування, вони вказують на відсутність систематичної державної підтримки сприянню формування та реалізації експортного потенціалу машинобудівних підприємств Хмельницької області. Не всі фахівці цієї групи вважають виправданим ризик, пов'язаний зі здійсненням експортної діяльності. На відміну від молодших фахівців, які, зазвичай, легше і швидше адаптуються до вимог та тенденцій сучасного ринкового середовища, краще обізнані з останніми досягненнями науки та техніки, однак

потребують певного практичного досвіду, старші фахівці серед інших факторів-проблематик виділили параметри «Мовний або культурно-ментальний бар'єр», а також «Брак знань про закордонні ринки».

Таблиця 1

Характеристика основних статистичних показників експертного опитування та їх обрахунків (сформовано автором на основі опрацювання джерел [6–9])

№ п/п	Назва показника	Порядок обрахунку	Коментар
1	Ранг	Відповідає числам натурального ряду 1, 2, 3, ..., n, де n – кількість ранжованих факторів	Ранг – порядковий номер, що вказує на місце кожного фактору у загальній кількості досліджуваних факторів. Ранг, що відповідає оцінці, присвоюється найважливішому фактору, ранг з числом n – найменш важливому фактору
2	Стандартизований ранг	Співвідношення суми місць, зайнятих факторами з однаковими рангами до загальної кількості таких співпадінь у даному випадку	Обраховується у випадку надання експертом однакової кількості балів декільком факторам
3	Середній бал	$\bar{C}_j = \frac{\sum_{i=1}^m C_{ij}}{m_j}, \quad (1)$ <p>m – кількість експертів, які взяли участь в анкетуванні; 1, 2, 3, ..., i, ..., m – можливі номери експертів; C_{ij} – кількість балів, наданих i-м експертом j-му фактору; m_j – кількість експертів, які оцінили j-й фактор (будь-якому фактору надана певна кількість балів більше нуля)</p>	Чим більша середня величина в балах, тим суттєвіший фактор
4	Середній ранг	$\bar{S}_j = \frac{\sum_{i=1}^m R_{ij}}{m}, \quad (2)$ <p>R_{ij} – ранг, наданий i-м експертом j-му фактору</p>	Чим менше значення середнього рангу, тим важливіший фактор
5	Середня вага кожного фактору (нормована оцінка)	$W_j = \frac{\sum_{i=1}^m W_{ij}}{\sum_{j=1}^n \sum_{i=1}^m W_{ij}}, \quad (3)$ <p>W_{ij} – середня вага (нормована оцінка), встановлена i-м експертом j-му фактору</p>	Загальна вага, встановлена експертами j-му фактору
6	Вага (нормована оцінка)	$W_{ij} = \frac{C_{ij}}{\sum_{j=1}^n C_{ij}}, \quad (4)$	Середня вага, надана i-м експертом j-му фактору
7	Частота максимально можливих оцінок	$K_{100j} = \frac{m_{100j}}{m_j}, \quad (5)$ <p>m_{100j} – кількість максимально можливих оцінок (у нашому випадку 100 балів) отриманих j-м фактором</p>	Показник, що характеризує відносну важливість кожного фактору
8	Коефіцієнт активності	$K_{aej} = \frac{m_j}{m}, \quad (6)$	Визначається активність експертів за кожним фактором
9	Розмах оцінок (балів)	$L_j = C_{j\max} - C_{j\min}, \quad (7)$ <p>C_{max}, C_{jmin} – максимальна та мінімальна оцінки, встановлені експертами j-му фактору</p>	Розмах варіації обчислюється для визначення розбіжностей в оцінках кожного фактору
10	Коефіцієнт конкордації	$K_{кон} = \frac{12 \sum_{j=1}^n d_j^2}{m^2(n^3 - n) - m \sum_{i=1}^l T_i}, \quad (8)$ $d_j = S_j - \frac{\sum_{j=1}^n S_j}{n}, \quad (9)$ $S_j = \sum_{i=1}^m R_{ij}, \quad (10)$ $T_i = \sum_{l=1}^l (t_l^3 - t_l), \quad (11)$ <p>l – кількість груп пов'язаних (однакових) рангів; t_l – кількість пов'язаних рангів у кожній групі</p>	Окреслює ступінь узгодженості думок експертів. Коефіцієнт конкордації змінюється в межах 0 ± 1. Якщо K _{кон} = 1, то узгодженість експертів максимальна, у випадку K _{кон} = 0 – повна неузгодженість думок експертів. Коли K _{кон} > 0,5 – ступінь узгодженості думок експертів вважається прийнятною
11	Критерій Пірсона	$X_p^2 = \frac{12 \sum_{j=1}^n d_j^2}{mn(n+1) - \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^m T_i}, \quad (12)$	За допомогою показника перевіряється статистична істотність коефіцієнта конкордації. X _p ² – розрахункове значення критерію Пірсона порівнюється з табличним значенням X _T ² для n-1 ступенів свободи та довірчої ймовірності (p=0,95 або p=0,99). Якщо X _p ² > X _T ² , то коефіцієнт конкордації вважається істотним

Оцінка порівняльної важливості факторів-проблематик найбільшого впливу на формування та використання експортного потенціалу машинобудівних підприємств Хмельницької області (розраховано автором на основі опрацювання джерел [6–9])

№ п/п	Назва фактору-проблематики	Статистичні показники (коефіцієнти)					
		Середній ранг	Середнє значення балів	Частота максимально можливих оцінок	Коефіцієнт активності експертів	Середня вага (нормована оцінка)	Розмах оцінок (балів)
1	Нестача капіталу	5,175	72,250	0,05	1,00	0,076	60
2	Недосконалість законодавчої бази України	14,575	29,750	0,00	1,00	0,031	55
3	Несприятливе законодавство країн призначення експортної продукції	15,975	21,500	0,00	1,00	0,023	55
4	Низька конкурентоспроможність продукції	12,000	44,444	0,00	0,90	0,041	80
5	Високі імпорتنі тарифи/митні збори в країнах призначення	9,325	53,250	0,00	1,00	0,056	60
6	Брак знань про закордонні ринки	5,175	74,000	0,10	1,00	0,078	80
7	Недостатність управлінських ресурсів – спеціалістів у сфері ЗЕД	3,175	84,750	0,30	1,00	0,09	50
8	Мовний або культурно-ментальний бар'єр	13,200	33,500	0,00	1,00	0,035	60
9	Відсутність систематичної державної підтримки стимулювання та сприяння здійсненню експортної діяльності	3,775	80,000	0,10	1,00	0,085	50
10	Проблеми міжнародної сертифікації експортної продукції	11,900	43,000	0,00	1,00	0,045	50
11	Висока вартість та ризикованість експортної діяльності	9,075	53,750	0,05	1,00	0,057	80
12	Відсутність прийняттого кредитного механізму	10,100	50,500	0,00	1,00	0,053	40
13	Забюрократизованість митних процедур	7,575	59,500	0,00	1,00	0,062	40
14	Відсутність прийняттого страхового механізму	10,875	47,500	0,00	1,00	0,05	50
15	Нестабільність економіки України	13,950	31,000	0,00	1,00	0,032	50
16	Високий рівень корупції	6,700	64,000	0,00	1,00	0,068	50
17	Негативний імідж України за кордоном, недостатня розрекламованість позитивного бренду держави	16,875	16,500	0,00	1,00	0,017	45
18	Проблематичність відшкодування ПДВ	16,750	17,500	0,00	1,00	0,018	35
19	Складність процедури ЗЕД	4,150	79,500	0,35	1,00	0,084	90
20	Відсутність будь-яких перешкод	19,950	0,000	0,00	0,00	0	0

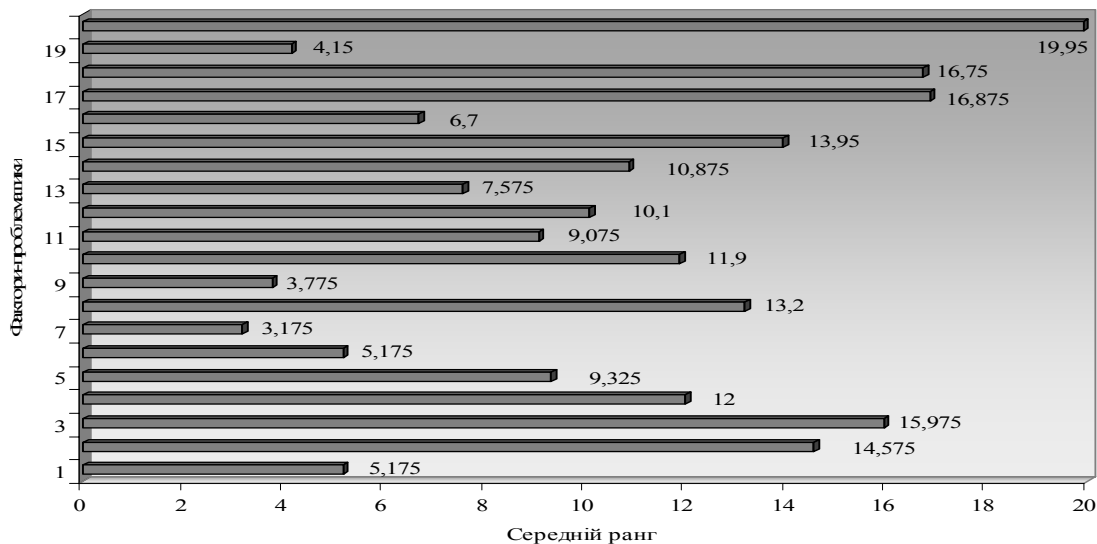

Рис. 1. Порівняльна оцінка факторів-проблематик розвитку експортного потенціалу машинобудівних підприємств Хмельницької області (розраховано автором на основі опрацювання джерел [6; 7; 8; 9])

Відрізняються думки експертів і залежно від сфери їх діяльності. Відповіді працівників підприємств, а також представників громадськості в основному співпали. А точка зору державних службовців на основні проблеми формування та реалізації експортного потенціалу підприємств машинобудування є дещо іншою. Відтак, представники першої групи опитуваних (підприємці та представники громадськості) в основному вказують на конкретні практичні проблеми, з якими стикаються працівники підприємств в ході здійснення ними експортної діяльності. Особливо активно нарікають на відсутність сприяння формуванню та реалізації експортного потенціалу підприємства органами державної влади, наголошують також на високому рівні корупції. Працівники органів державного управління переконані, що найбільшою проблемою машинобудівного підприємства Хмельницької області в ході реалізації його експортних можливостей є, перш за все, складність процедури зовнішньоекономічної діяльності, висока вартість та ризикованість експортної діяльності, фінансові обмеження, а також недостатня конкурентоспроможність продукції підприємств.

Дуже важливо оцінити узгодженість думок експертів, адже без певного рівня узгодженості їх відповідей результати анкетування вважаються недійсними. З метою досягнення прийняттого рівня узгодженості думок експертів, зазвичай, опитування проводиться у декілька етапів. Якщо узгодженість відповідей фахівців достатня вже після першого туру, дослідження можна призупинити. У нашому випадку,

ступінь узгодженості оцінок респондентів визначався за допомогою коефіцієнта конкордації, який набув значення 0,731 після першого етапу анкетування. За критерієм Пірсона була перевірена статистична істотність коефіцієнта конкордації. Враховуючи, що критерій Пірсона $\chi_p^2=277,714$, а за ймовірності $P=0,99$ та ступеня свободи $n-1=20-1=19$, $\chi_r^2=36,2$, коефіцієнт конкордації нашого дослідження слід вважати статистично істотним.

На завершення нашого аналітичного огляду вважаємо доцільним порівняти результати нашого дослідження з висновками схожого анкетування підприємств країн Європейського Союзу, проведеного відповідними фахівцями Європейської Комісії (рис. 2) [10, с. 51–53].

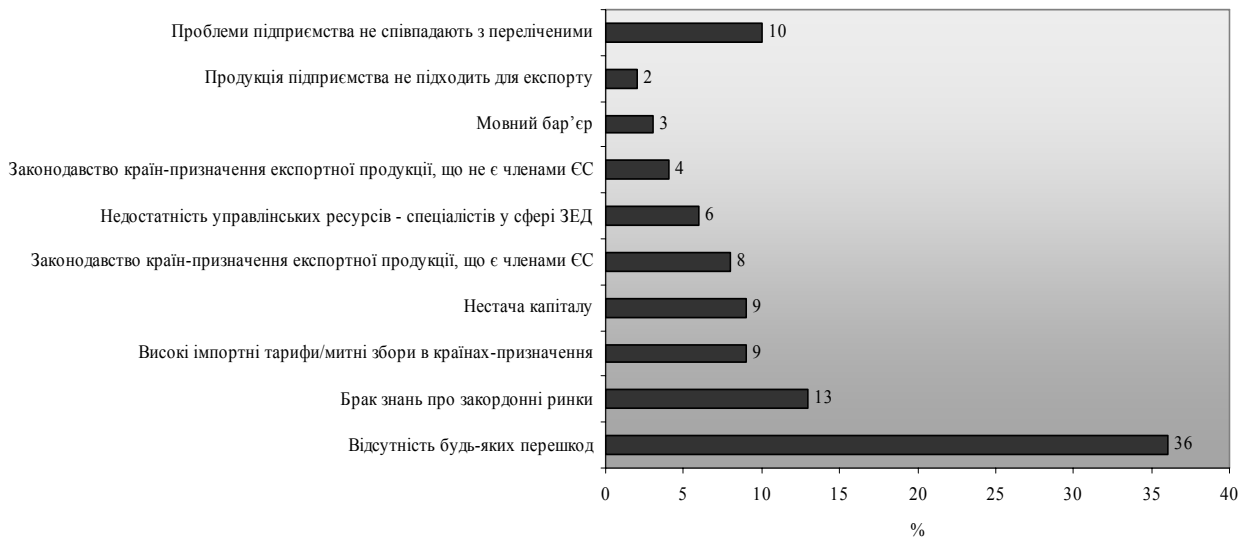

Рис. 2. Результати опитування підприємств країн Європейського Союзу щодо можливих проблем щодо здійснення ними експортної діяльності

Переважає більшість підприємств, які працюють в країнах Європейського Союзу, а це 36 % опитаних, вважають відсутніми будь-які перешкоди у реалізації експортних можливостей їх підприємств. Нагадаємо, що в ході нашого анкетування жоден з експертів не засвідчив повної відсутності факторів-проблематик реалізації експортних можливостей машинобудівних підприємств Хмельницької області. Лише 13 % європейських респондентів нарікають на брак знань про закордонні ринки, 9 % вказали на високі імпорتنі тарифи та митні збори в країнах призначення, а також нестачу капіталу. Законодавство країн призначення експортної продукції підприємства, що є членами ЄС ускладнює здійснення експортної діяльності для 8 % опитаних, а законодавство країн, що не входять до ЄС перешкоджає лише 4 % респондентів. Недостатність кваліфікованих спеціалістів у сфері зовнішньоекономічної діяльності та мовну проблему визнають відповідно 6 % та 3 % підприємств.

Висновки. Узагальнюючи результати нашого дослідження, слід зазначити, що експортні можливості машинобудівних підприємств Хмельницького регіону реалізуються не на повну потужність, а їх формування відбувається під впливом великої кількості негативних факторів-проблематик. Основні результативні показники ефективності здійснення експортної діяльності машинобудівними підприємствами регіону зазвичай не досягають середнього рівня значень, властивих підприємствам машинобудування інших високорозвинених країн, що ставить під сумнів спроможність машинобудівних підприємств області гідно конкурувати на вітчизняній та міжнародній арені. Поряд з нестачею фінансових ресурсів, підприємці потребують кваліфікованої та змістовної інформаційно-консультативної підтримки, дієвої боротьби органів державного управління з бюрократією та корупцією, захисту вітчизняного виробника в межах України та їх підтримки працівниками спеціалізованих українських державних представництв за кордоном тощо. Механізм протидії переліченим проблемам вже давно успішно функціонує за кордоном, що засвідчили результати опитування підприємств країн Європейського Союзу, але відсутній в Україні. Відтак у посткризовий період нагальною є проблема визначення стратегічних пріоритетів та напрямів розвитку експортного потенціалу машинобудівної галузі Хмельниччини, об'єднання зусиль держави, громадських організацій, бізнесу тощо для вироблення єдиного системного підходу, ефективної дієвої політики стимулювання реалізації потенціалу підприємств машинобудування області, про що йтиметься в подальших наших дослідженнях.

Література

1. Пирець Н.М. Шляхи стимулювання експортного потенціалу України / Н.М. Пирець // Проблеми

развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. – Донецк : ДонНУ. – 2004. – С. 271–273.

2. Байрак В.М. Організаційно-економічні механізми підвищення експортного потенціалу інвестиційного комплексу України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.02 «Підприємництво, менеджмент та маркетинг» / В.М. Байрак. – К., 2002. – 18 с.

3. Коровайченко Н.Ю. Ефективне використання експортного потенціалу базових галузей промисловості України в процесі міжнародної економічної інтеграції : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.02 / Коровайченко Наталія Юріївна. – К., 2007. – 185 с.

4. Петренко Л.А. Розвиток експортного потенціалу підприємства (за матеріалами молокопереробних підприємств України) : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 «Економіка та управління підприємства» / Петренко Людмила Анатоліївна. – К., 2007. – 269 с.

5. Скорнякова І.В. Формування експортного потенціалу обробної промисловості України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.02.03 «Організація управління, планування і регулювання економікою» / І.В. Скорнякова. – К., 2006. – 18 с.

6. Бешелев С.Д. Математико-статистические методы экспертных оценок / С.Д. Бешелев, Ф.Г. Гурвич. – М. : Статистика, 1980. – 263 с.

7. Гнатієнко Г.М. Експертні технології прийняття рішень / Г.М. Гнатієнко, В.Є. Снитюк. – К. : ТОВ «Маклаут», 2008. – 444 с.

8. Грабовецький Б.Є. Експертне дослідження факторів, що визначають зміну рівня виробництва насіння соняшнику / Б.Є. Грабовецький, О.В. Пітик // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2011. – № 2. – Т. 1. – С. 241–245.

9. Грабовецький Б.Є. Методи експертних оцінок: теорія, методологія, напрями використання : [монографія] / Грабовецький Б.Є. – Вінниця : ВНТУ, 2010. – 171 с.

10. Observatory of European SMEs : [analytical report] / The Gallup Organization Hungary upon the request of Directorate-General for Enterprise and Industry. – Hungary : Eurobarometer Team of the European Commission, 2008. – P. 51–53.

Надійшла 11.05.2012

УДК 336

О. В. ХМЕЛЕВСЬКИЙ, Л. В. ДРЮКОВА

Хмельницький національний університет

КОНЦЕПЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ФОРМУВАННЯ ПЕРЕДУМОВ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Досліджено сутність та прояви інтрапідприємництва у якості інструменту вдосконалення підприємництва, обґрунтовано доцільність та перспективу практичного застосування його елементів в ринкових умовах функціонування вітчизняних підприємств, умовою чого визнано комплексне сприйняття механізму та можливостей інтрапідприємництва.

Investigated the essence and manifestations of intrapreneurship as a tool to improve entrepreneurship, expediency and the possibility of practical application of his items in the market conditions of functioning of the domestic enterprises, the condition of which recognized the complex mechanism of perception and intrapreneurship.

Ключові слова: внутрішнє підприємництво, інтрапідприємство, підприємство, новаторство, ресурси.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В умовах ринкової економіки господарські суб'єкти змушені шукати нові та більш ефективні способи управління господарськими структурами. Це особливо актуально в Україні, де становлення і розвиток національної економіки об'єктивно вимагає прискореного створення та впровадження принципово нових форм і методів управління на всіх її рівнях і, в першу чергу, на рівні основних виробничих ланок – підприємств.

Серед елементів вдосконалення системи управління підприємством можна вирізнити гнучкість та адаптивність, високу кваліфікацію персоналу, інноваційність, ініціативність. Одне з основних завдань, що стоїть перед вітчизняними підприємствами, полягає у підвищенні підприємницького потенціалу, а в якості інструменту доцільно виокремити внутрішнє підприємництво або інтрапідприємство (intrapreneurship), як таке, що вирізняється наявністю вказаних управлінських елементів та є альтернативним підходом до організації та управління підприємницькими структурами.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Концепція інтрапідприємства зародилася у 80-і роки ХХ ст, коли Р. А. Бургельман вперше окреслив загальні риси майбутньої теорії, яка згодом стає відомою завдяки працям Дж. Пенчота. Останній визначив інтрапідприємця як людину, що використовуючи інноваційність та творчість, перетворює ідеї та мрії у перспективні проекти, при цьому оперуючи в межах певної організації [1]. Проблеми ефективного управління підприємством присвячені численні праці зарубіжних та вітчизняних вчених. Зокрема, концепцію внутрішнього підприємництва розглядають М. Едлер, Г. Франк, Р. А.